

Deisebau Ffordd Liniaru'r M4

Y Pwyllgor Deisebau | 13 Mai 2024
Petitions Committee | 13 May 2024

Cyfeirnod: SR24/8458

Paratowyd y papur briffio hwn i gefnogi ystyriaeth y Pwyllgor o ddwy ddeiseb yn ymwneud â ffordd liniaru'r M4.

Deiseb 1

Rhif y ddeiseb: P-06-1415

Teitl y ddeiseb: Rhoi ffordd liniaru'r M4 ger Twneli Bryn-glas yn ne Cymru ar waith.

Geiriad y ddeiseb:

Byddai adeiladu'r ffordd liniaru'n helpu Cymru i ffynnu unwaith eto
Byddai'n lleihau ciwiau ac amseroedd aros o amgylch ardal Bryn-glas.

Gwariwyd miliynau ar arolygon ac ar brynu tir yn orfodol, ac yna rhoddwyd stop ar y cyfan heb bleidlais gyhoeddus. Pam felly?

Mae'r cyhoedd am ddod i Gymru a'i gadael heb orfod ciwio ddwywaith y dydd, bob dydd.

Mae twristiaid yn ailystyried dychwelyd i Gymru am fod twneli Bryn-glas yn draed moch.

Mae Cymru'n dibynnu ar dwristiaeth am refeniw, ond mae pawb yn mynd yn sownd ar ddarn dyddiedig o'r ffordd sydd â'r tagfeydd gwaethaf yng Nghymru.

Deiseb 2

Rhif y ddeiseb:P-06-1421

Teitl y ddeiseb:Cynnal arolwg barn cyhoeddus ar a ddylid adeiladu Ffordd Liniaru'r M4, a gweithredu'r canlyniad ar unwaith

Geiriad y ddeiseb: Mae'r tagfeydd traffig o amgylch twneli Casnewydd yn drychinebus i'r economi ac i lesiant gyrwyr a thrigolion lleol.

1. Y cefndir

Llywodraeth Cymru yw'r awdurdod priffyrdd ar gyfer rhwydwaith cefnffyrdd a thraffyrdd Cymru ac mae'n gyfrifol am gynnal a chadw a gwella'r rhwydwaith, gan gynnwys yr M4. Mae cynigion i gynyddu capasiti ar yr M4 o amgylch Casnewydd wedi bod yn cael eu trafod ers dechrau'r 1990au.

Cynllun coridor yr M4 o amgylch Casnewydd

Yn 2014, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru Coridor yr M4 o Amgylch Casnewydd – Y Cynllun a oedd yn nodi cynlluniau i adeiladu rhan newydd o draffordd, a elwir y 'Llwybr Du' neu'r 'Llwybr a ffefrir'.

Ym mis Mawrth 2016, cafodd nifer sylweddol o ddogfennau eu cyhoeddi, gan nodi cam allweddol yn y broses o gynllunio a chyflawni. Hefyd, cafodd deg o arddangosfeydd cyhoeddus eu cyhoeddi, lle y gallai'r cyhoedd edrych yn fanwl ar orchmynion drafft, ar wybodaeth amgylcheddol ac ar adroddiadau a deunyddiau cysylltiedig eraill. Mae Ymchwil y Senedd wedi cyhoeddi erthygl yn flaenrol a oedd yn edrych ar hyn yn fanylach.

Yn dilyn yr arddangosfeydd cyhoeddus, [cyhoeddodd](#) Llywodraeth Cymru ym mis Mehefin 2016 y byddai ymchwiliad cyhoeddus yn cael ei gynnal.

Dechreuodd yr ymchwiliad ar 28 Chwefror 2017 gyda phenodi arolygydd annibynnol, a daeth i ben ym mis Ebrill 2018. Canfu [adroddiad yr arolygydd](#):

...ceir achos cryf dros weithredu'r cynllun er mwyn lliniaru problem ddifrifol ar y rhwydwaith traffyrdd strategol... Felly, yn fy marn i, mae'r cynllun er budd y cyhoedd.

Fodd bynnag, nid oedd adroddiad yr arolygydd yn rhwymo Llywodraeth Cymru, ac ym mis Mehefin 2019 gwnaeth y cyn Brif Weinidog, Mark Drakeford AS, [gyhoeddiad am ei benderfyniad](#) i beidio â bwrw ymlaen â'r cynllun.

Yn ei [lythyr penderfynu](#), nododd y cyn Brif Weinidog ddau brif reswm dros ei benderfyniad - costau ac effeithiau amgylcheddol y cynllun. Cyhoeddodd Ymchwil y Senedd [erthygl](#) yn archwilio hyn ar yr adeg y gwnaed y penderfyniad.

Yn 2020, [awgrymodd Boris Johnson, cyn Brif Weinidog y DU](#), y gallai Llywodraeth y DU adeiladu'r ffordd liniaru, sy'n honiad [y dadleuodd Llywodraeth Cymru yn ei erbyn](#), gan fod seilwaith ffyrdd a chynllunio defnydd tir yn faterion datganoledig.

Comisiwn Burns

Yn dilyn y penderfyniad i beidio â bwrw ymlaen â'r cynllun, [cyhoeddodd Llywodraeth Cymru](#) y byddai comisiwn o arbenigwyr trafndiaeth yn cael ei sefydlu â'r dasg o wneud argymhellion ar ddatrysiadau amgen i'r problemau ar yr M4 yng Nghasnewydd.

O ganlyniad, sefydlwyd [Comisiwn Trafnidiaeth De-ddwyrain Cymru](#), dan gadeiryddiaeth yr Arglwydd Burns, a [chyhoeddodd ei adroddiad gyda'i argymhellion terfynol](#) yn 2020. Argymhellodd "[rwydwaith o ddewisiadau amgen](#)", sy'n canolbwyntio ar drafndiaeth gyhoeddus:

Yn 2021, sefydlwyd [Uned Gyflawni Burns](#) fel rhan o Trafnidiaeth Cymru i fwrw ymlaen â'r argymhellion.

Yr adolygiad ffyrdd

Pe bai unrhyw gynllun i adeiladu'r ffordd liniaru yn y dyfodol yn cael ei ddwyn ymlaen, byddai'n ddaristyngedig i brofion adeiladu ffyrdd Llywodraeth Cymru a sefydlwyd o ganlyniad i'w [hadolygiad ffyrdd](#).

Ym mis Mehefin 2021, [cyhoeddodd](#) Lee Waters AS, y cyn Ddirprwy Weinidog Newid Hinsawdd y byddai [panel adolygu ffyrdd](#) yn cael ei sefydlu i adolygu buddsoddiadau ffyrdd arfaethedig Llywodraeth Cymru. Cyhoeddodd y cyn Ddirprwy Weinidog y byddai pob cynllun ffordd newydd yn cael ei atal tra bod y cynlluniau presennol yn cael eu hadolygu.

Cyhoeddodd y panel ei [adroddiad terfynol](#) ym mis Chwefror 2023. Mewn ymateb, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru [ddatganiad polisi ffyrdd newydd](#) sy'n pennu pedwar prawf ar gyfer adeiladu ffyrdd. Fe wnaeth [y cyn Ddirprwy Weinidog egluro](#) y bydd y polisi "yn ystyriaeth berthnasol pe bai unrhyw anghydfod cynllunio".

2. Camau gweithredu Llywodraeth Cymru

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymateb yn yr un ffordd i'r ddwy ddeiseb.

Mewn llythyrau at y Cadeirydd dyddiedig 10 Ebrill ac 11 Ebrill, dywed Ken Skates AS, Ysgrifennydd y Cabinet dros Ogledd Cymru a Thrafnidiaeth, fod "Gweinidogion Cymru wedi bod yn glir bod y penderfyniad ynghylch Ffordd Liniaru'r M4 wedi'i wneud".

Mae'n mynd ymlaen i dynnu sylw at y gwaith sy'n mynd rhagddo i roi argymhellion Comisiwn Burns ar waith.

Hefyd, [mewn cyfweiliad â'r cyfryngau yn ddiweddar](#), dywedodd Ysgrifennydd y Cabinet ei fod yn methu gweld sut y byddai'r ffordd yn cael ei hadeiladu oherwydd costau anferthol.

3. Camau gweithredu Senedd Cymru

Mae'r mater wedi bod yn destun dadl droeon yn y Senedd, yn enwedig ar adeg gwneud y penderfyniad.

Hefyd, mae'r Pwyllgor Deisebau wedi ystyried deisebau amrywiol ynghylch y ffordd cyn i'r penderfyniad gael ei wneud, gan gynnwys [un yn cefnogi'r llwybr a ffefrir](#) ac un [yn galw am ddileu'r cynllun i warchod Gwastatir Gwent](#).

Yn fwyaf diweddar, pan ofynnwyd iddo am y ffordd yn ystod y Cyfarfod Llawn (yn ei swydd flaenorol fel Gweinidog yr Economi), dywedodd [Vaughan Gething AS, y Prif Weinidog bellach](#), mai "y gwir amdani yw nad yw'r adnoddau ar gael".

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.